

Stoletnica organiziranega slovenskega lovstva na mariborskem in na ptujsko-ormoškem območju

Marjan Toš*

1.01 Izvirni znanstveni članek
UDK 94:639.1(497.4-18)"1921/2021"

Marjan Toš: Stoletnica organiziranega slovenskega lovstva na mariborskem in na ptujsko-ormoškem območju. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 92=57(2021), 2–3, str. 120–138

Pobudnik za ustanovitev podružnice Slovenskega lovskega društva v Mariboru leta 1921 je bil bančni ravnatelj Dragotin Klobučar. Postal je tudi njen prvi predsednik. Ob ustanovitvi je mariborska podružnica štela samo 80 članov, večinoma Slovencev. Podobno je bilo na Ptujju, kjer so tamkajšnji slovenski lovci pod vodstvom dr. Ludovika (Ludvika) Jenka prav tako začeli uresničevati lovsko poslanstvo na širšem ptujsko-ormoškem območju. Obe podružnici – mariborska in ptujska – sta bili rezultat prizadevanj osrednjega odbora Slovenskega lovskega društva v Ljubljani, da se organizirano slovensko lovstvo uveljavi še na lokalni oz. regionalni ravni.

Ključne besede: lov, lovstvo, lovska organizacija, Štajerska

1.01 Original Scientific Article
UDC 94:639.1(497.4-18)"1921/2021"

Marjan Toš: Centennial of Organised Slovene Hunting in the Maribor and Ptuj-Ormož Areas. Review for History and Ethnography, Maribor 92=57(2021), 2–3, pp. 120–138

The initiator for the establishment of a branch of the Slovene Hunting Association in Maribor in 1921 was bank director Dragotin Klobučar. He also became its first president. When it was established, the Maribor branch had only 80 members, mostly Slovenes. It was similar in Ptuj, where Slovene hunters under the leadership of Dr Ludovik (Ludvik) Jenko also started organising hunting activities in the wider Ptuj-Ormož area. Both branches – Maribor and Ptuj – were the result of the efforts of the Central

* Marjan Toš, doktor zgodovinskih znanosti, novinar in publicist, upokojeni muzejski svetovalec, 2230 Lenart v Slovenskih goricah, Slovenija, marjan.tos@gmail.com

Committee of the Slovene Hunting Association in Ljubljana to establish organised Slovene hunting on the local and regional level.

Keywords: hunt, hunting, hunting organisation, Styria

I.

Lovci na Štajerskem so pred razpadom Avstro-ogrske monarhije po prvi svetovni vojni leta 1918 delovali kot zakupniki ali sozakupniki lovišč v okviru takrat veljavne lovske zakonodaje, ki je bila v avstrijskem delu monarhije drugačna kot v ogrskem delu, kamor je sodilo Prekmurje. V prevratu in v uspešni Maistrovi akciji za narodno osvoboditev slovenske Štajerske in Maribora jeseni 1918 so aktivno sodelovali tudi nekateri ugledni lovci. Med njimi velja še posebej omeniti podpredsednika Narodnega sveta za Štajersko **dr. Franja Rosino**, ki je veljal za »*Maistrovo desno roko*«. Tega doslej lovska in širša javnost ni vedela, saj so šele pred nedavnim odkrili podatek, da je bil dr. Rosina izvoljen v osrednji odbor SLD v Ljubljani. Po prvi svetovni vojni so na Slovenskem ostali v veljavi avstro-ogrski lovski predpisi. Izjema je bila Primorska, kjer je veljala italijanska lovska zakonodaja. Na Štajerskem je veljal lovski zakon iz leta 1909 s pripadajočimi izvršilnimi predpisi. Spomladi 1919 je Ministrstvo za notranje zadeve prepovedalo posest vojaškega orožja, civilno orožje, kamor so bile uvrščene tudi lovske puške, pa je posameznik smel nositi samo na osnovi orožnega lista. Tega so po pooblastilu izdajala okrajna glavarstva. Leta 1919 so oblasti uvedle enotne lovske karte na celotnem slovenskem ozemlju, lovstvo pa je sodilo v pristojnost gozdarskega oddelka Pokrajinske vlade v Ljubljani. Po novi upravni razdelitvi leta 1924 sta te pristojnosti dobila velika župana Ljubljane in Maribora, od leta 1929 pa do okupacije in razkosanja Slovenije aprila 1941 pa je bil za lovstvo pristojen gozdarski oddelek Kraljeve banske uprave v Ljubljani.

Po prvi svetovni vojni je bilo na Štajerskem ustanovljenih več lovskih družb in društev, ki so delovala pod okriljem Slovenskega lovskega društva v Ljubljani. Lovske družbe so v glavnem prirejale velike love na divjad in skrbele za uničevanje predatorjev. Z drugimi ukrepi v prid divjadi se niso ukvarjale. Med takšnimi družbami je bila tudi **I. mariborska lovska družba**, ki so jo ustanovili leta 1920. Iniciativni odbor za ustanovitev mariborske Lovske družbe je vodil predsednik **Franc Donko**, ki ga ne najdemo med kasnejšimi vplivnimi člani ali celo funkcionarji podružnice SLD Maribor. Donko je podpisal predlog društvenih Pravil, le-tega pa so poslali v potrditev policijskemu komisariatu v Mariboru, ki ga je takrat vodil dr. Ivan (Ivo) Senekovič, kasnejši ugledni štajerski lovec in lovski funkcionar. Pristojno poverjeništvu za notranje zadeve je potrdilo Pravila družbe in 5. junija 1920 dovolilo delovanje

omenjene družbe kot društva. Pripravljalni odbor je o tej odločitvi poslal pisno obvestilo 11. junija 1920. Dopis je podpisal policijski komisar dr. Ivan (Ivo) Senekovič. A očitno s Pravili ni bilo vse v redu, saj so že leta 1922 morali pripraviti spremembe, ki jih je 28. julija 1922 potrdil Kraljevi policijski komisarjat v Mariboru. Družbo je takrat vodil predsednik **Alojz Winder**.

Družba je ob 10-letnici delovanja leta 1930 izdala spominsko značko. Ukinjena je bila 31. marca 1942 v okviru ukinitve slovenskih društev in organizacij v okupirani Sp. Štajerski. Ob ukinitvi je bil njen predsednik Franc Robnik, tajnik Gabrijel Zupančič in blagajnik Ivan Caf. Člani družbe so bili v glavnem premožnejši meščani, ki so se najraje udeleževali dražb večjih in bogatejših lovišč na Pohorju, v katerih so lovili predvsem gozdne kure, še zlasti divje peteline in ruševce. Zaradi njihovih lovskih interesov so bile zakupnine takšnih lovišč v primerjavi z zakupninami lovišč na Dravskem polju ali v Slovenskih goricah bistveno višje. Leta 1928 je bilo v Mariboru ustanovljeno še **Lovsko društvo Hubertus**. O njegovi dejavnosti so podatki izredno skopi. Lovsko društvo Hubertus je predložilo Pravila v potrditev velikemu županu Maribora 19. julija 1928. Pravila so odobrili 26. oktobra 1928. Društvo je bilo izbrisano iz registra društev v Dravski banovini z odločbo 22282/6 leta 1932.¹

II.

Leta 1921 je SLD sprejelo nekaj sprememb Pravil, s katerimi so omogočili ustanovitev podružnic. Za njihovo ustanovitev je bilo potrebno soglasje osrednjega odbora SLD, ki je določil tudi okoliš delovanja vsake podružnice. Podružnice so morale izvoliti svoj odbor z načelnikom (predsednikom), tajnikom in blagajnikom ter s še dvema članoma. Pobudnik za ustanovitev Podružnice SLD v Mariboru je bil bančnik in bančni ravnatelj **Dragotin Klobučar**.² Podružnica je predložila Pravila, ki so datirana na 18. november 1921, v potrditev oddelku za notranje zadeve Pokrajinske uprave v Ljubljani. Pokrajinska uprava jih je odobrila **14. decembra 1921**.³ S tem aktom je podružnica tudi formalnoppravno začela delovati. Njen prvi načelnik (predsednik) je postal Dragotin Klobučar, ki je bil hkrati tudi član osrednjega odbora SLD v Ljubljani. Podružnico je dobro vodil in utrdil sloves velike lovske avtoritete na Štajerskem. Dragotin Klobučar je bil tudi ustanovni član Slovenskega lovskega

¹ SI AS 68 Društ. prav. 259, Hubertus.

² Dragotin Klobučar je bil rojen 6. 7. 1875 v kraju Središče ob Dravi. Umrli je 4. decembra 1960 in je pokopan na pobreškem pokopališču v Mariboru. Ob smrti je imel prijavljeno stalno prebivališče na Krekovi ulici 4 (podatki Upravne enote Maribor).

³ SI AS 68, Društ. prav. 2725, Lovsko društvo Maribor.

kluba leta 1907 in Društva ljubiteljev ptičarjev. Od leta 1913 je bil vzoren kinološki sodnik in se je uveljavil tudi kot rejec psov ptičarjev. Leta 1925 se je zavzel za decentralizacijo lovske organizacije in dosegel, da so podružnice SLD dobile večjo samostojnost in veljavo pri odločanju. Leta 1955 je prejel odlikovanje LZS, in sicer red za lovske zasluge II. stopnje in leta 1957 še zlati znak Kinološke zveze Slovenije. Bil je tudi častni član Društva ljubiteljev ptičarjev. Umrli je leta 1960. Pokopan je na pobeškem pokopališču v Mariboru.



Fotografija 1: Dragotin Klobučar (1874–1960), prvi predsednik podružnice SLD Maribor, arhiv Lovec.

Zanimiv je vpogled v prva Pravila, v katerih je bilo že v drugem členu zapisano, da je namen podružnice združiti vse slovenske lovce v sodnih okrajih Maribor, Št. Lenart, Slov. Bistrica, Marenberg, Prevalje in Slovenj Gradec in pridobitev »lovišč za društvo, gojitev divjačine, podučevati ljudstvo o potrebi gojenja in ščitenja živali ter važnosti lovskega športa, vplivati na zdrav razvoj mladine v prosti naravi in pospeševati naravoslovske vede«. Zavzeli so se tudi za sodelovanje s sorodnimi organizacijami, predvsem z »ribiškim klubom, klubom za zaščito živali/ptičev/ in klubom za zaščito gozdnih nasadov«.⁴ Pravila so bila za tisti čas izjemno skrbno pripravljena, pravno in jezikovno brezhibna. Med zanimivimi določbami naj omenimo samo vključevanje v članstvo nove organizacije. Pravila so določala, da je lahko član vsak lovec,

⁴ Pravila podružnice SLD Maribor z dne 18. 11. 1921.

lovski najemnik ali pa lovec nastavljenec pod pogojem, »da je slovenske narodnosti. Je pa lahko tudi jugoslovanski državljan tujerodec, to pa samo, ako je neoporečne politične preteklosti in lojalnega obnašanja«. Člani so lahko postali tudi prijatelji narave, ki so se ukvarjali z raziskovalnim delom in se aktivno niso udeleževali v lovišču in tudi strelci, ki so podpirali razvoj strelskega športa, saj bo podružnica »gajila zraven lovskega športa tudi strelske vaje«. Kasneje so Pravila spremenili in dopolnili leta 1930, nato 1935 in nazadnje še leta 1937. Vsa so ohranjena.



Fotografija 2: Odbor SLD Maribor s predsednikom, prim. Hogonom Robičem, arhiv LZ Maribor.

Po Dragotinu Klobučarju je prevzel vodenje podružnice **prim. dr. Hugon Robič**. V njegovem mandatu so bili odborniki dr. Mirko Černič kot podpredsednik, Dragotin Klobučar kot načelnik kinološkega odseka, Rajko Boltavzar kot blagajnik, Adolf Schaup kot tajnik, Vlatko Vlašič kot društveni gospodar in Gvido Sparowitz kot načelnik strelskega odseka. Člani odbora so bili Ivo Mihorko, Fran Pišek, dr. Bogdan Pogačnik, Vladimir Jezovšek, Josip Videmšek, Friderik Kleifer, inž. Ante Ružič, Udo Kasper, dr. Janko Kovačec in Robert Vukmanovič. Že v času predsedovanja Dragotina Klobučarja je bil med opaznejšimi mlajšimi lovskimi funkcionarji v Mariboru tudi bančni ravnatelj dr. Bogdan Pogačnik, ki je leta 1926 postal član odbora podružnice. Bil je tudi podpredsednik osrednjega odbora Zveze lovskih društev Dravske

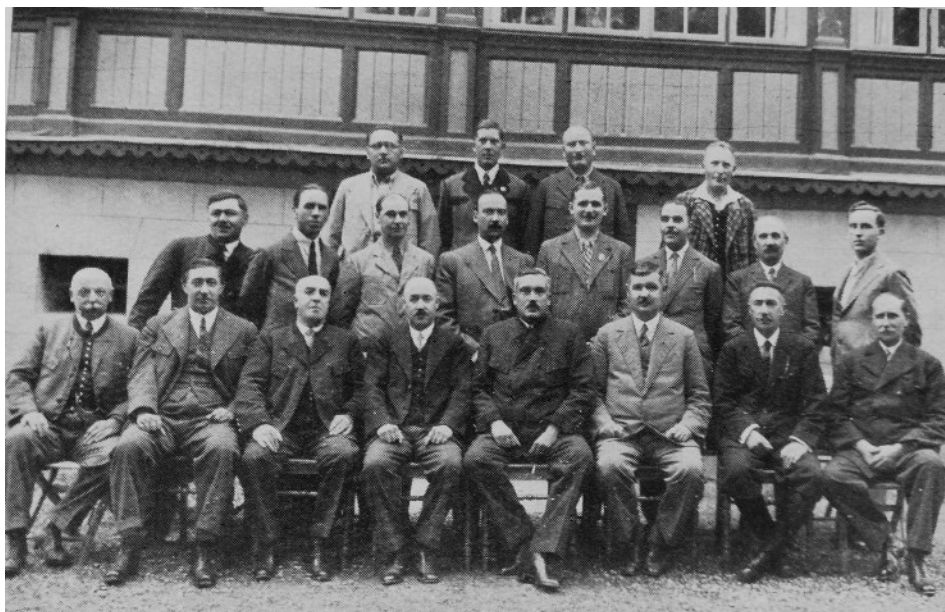
banovine po letu 1936 in tudi predsednik Lovskega društva Maribor. Leta 1935 se je namreč podružnica SLD na občnem zboru 12. decembra preimenovala v Lovsko društvo Maribor. Pogačnik ga je vodil do aprilske okupacije leta 1941, ko so nemške okupacijske oblasti društvo ukinile. Med vidnejšimi lovskimi funkcionarji mariborske podružnice SLD oz. LD Maribor sta bila **dr. Janko Kovačec** in **dr. Ivan (Ivo) Senekovič**. Strokovno je močno izstopal **inž. Zmago Ziernfeld**, ki je med drugim zasnoval in udejanil bogato lovsko razstavo v okviru Mariborskega tedna leta 1938. Vodil je tudi več strokovnih tečajev in predavanj.

III.

Ustanovitev mariborske podružnice SLD leta 1921 je sovpadala z naporji za krepitev slovenske narodne zavesti v obmejnem Mariboru. Podružnica je imela zato tudi izjemno pomembno narodnopolitično poslanstvo, ki ga je uresničevala na različne načine. Najučinkovitejši so bili »lovski dnevi«, ki so jih slovenski lovci v Mariboru vedno dopolnili z bogatim narodnokulturnim programom. To je bilo za severovzhodno Slovenijo izjemno pomembno. Mariborska podružnica je ustanovila svoje odseke v sodnih okrajih Maribor, Sv. Lenart v Slovenskih goricah, Slovenska Bistrica, Marenberg (Radlje ob Dravi) in Slovenj Gradec. Ob desetletnici ustanovitve so pripravili svečano zborovanje, o katerem se je ohranil zapis v kroniki podružnice. Kronist je zabeležil, da se je že v zgodnji prekratni dobi zbralo skromno število ljubiteljev lova in pod okriljem Slovenskega lovskega društva v Ljubljani ustanovilo podružnico v Mariboru. *»Skrajni čas je bil za to početje, kajti prazna so bila tedaj tako bogata lovišča na zelenem Pohorju, na plodnih Dravskih poljih in v vinorodnih Slovenskih goricah. Lovci sami so, v kolikor jim je prizanesla svetovna vojna, ravno vsled vojne izgubili pravi smisel za udejstvovanje na polju tega viteškega športa, divje lovstvo se je bilo razpaslo do skrajnih mer. Nujna pomoč je bila potrebna in ta pomoč je vstala ravno z ustanovitvijo podružnice v Mariboru.»*⁵ Podobno kot navajajo še drugi redki ohranjeni pisni dokumenti, je tudi kronist zabeležil, da se je ob ustanovitvi zbralo malo lovcev, kar pa ni bilo odločilnega pomena. *»Duh, ki preveva članstvo, je oni činitelj, ki daje vsakemu društvu moralno in fizično moč in smelo trdimo, da se je podružnici v tem obdobju posrečilo, da je prekvasila svoje nekdanje precej indiferentno članstvo v razmeroma dobre lovce, ki jim je pri srcu plemenito stremljenje Slovenskega lovskega društva. Polje je oživelo, oživel log, oživela šuma in bližamo se onim v lovskem oziru blaženim predvojnimi časom z velikimi koraki. Ta uspeh,*

⁵ Ob desetletnici, Kronika podružnice SLD Maribor, arhiv LZ Maribor.

na katerega smemo biti ponosni, moramo v prvi vrsti pripisovati smotrnemu delu podružničnih funkcionarjev ter nebroju dopisov in okrožnic, ki so izšle iz društvene pisarne na mnogoštevilno članstvo ter osebnemu stiku odbornikov z zunanjimi lovci. Lovstvo našega področja je danes organizirano; ne še vse, a gojimo upravičene nade, da se nam priključijo v bodočnosti še vsi oni, ki stojijo še izven našega kroga.»⁶



Fotografija 3: Odborniki podružnice SLD Maribor 1932, arhiv Lovec.

Zasluge za dobro delovanje podružnice so pripisali predsednikom, za začetek z Dragotinom Klobučarjem, ki ga je kronist označil za izkušenega lovca predvojnega »ljubljske šole«, ki je vzel v roke vodenje »komaj rojenega deteta z vsemi otroškimi boleznimi vred«. Vodenje je nato prepustil »mirnim in smotrnim rokam« **prim. dr. Hugona Robiča**, ki je vrsto let spretno krmaril »društveno barko v razburkanem valovanju dolgotrajnega naprezanja za reorganizacijo društva«. V kratkem obdobju je podružnico uspešno vodil **prim. dr. Mirko Černič**, za njim pa je vodenje podružnice prevzel **dr. Bogdan Pogačnik**. Iz ohranjene dokumentacije je razvidno, da so bili v odboru mariborske podružnice vse od njene ustanovitve leta 1921 bančni ravnatelj **Dragotin Klobučar**, nadsvetnik **Janko Urbas**, svetnik in župan mariborski **dr. Franjo Lipold** in

⁶ Ibid. Zapisu ob desetletnici je priložena lista navzočnosti gostov na prazničnem zborovanju leta 1931, vključno s podpisoma prvega in drugega predsednika, dr. Klobučarja in dr. Robiča. Zapis je napisan z lepimi pisanimi črkami z zelo čitljivo pisavo.

tajnik **Adolf Schaup**. Velika zasluga podružnice je bila promocija lovske organizacije, ki je s svojim delovanjem na Štajerskem postala prepoznavna do te mere, da so ji izredno zaupale tudi oblasti, katerim je ponujala strokovne lovske nasvete. Ti so bili vedno skrbno pripravljeni in pretehtani, zato ni naključje, da so oblasti strokovna mnenja podružnice vedno upoštevale.⁷

IV.

Od samega začetka je bilo osnovno poslanstvo mariborske podružnice SLD skrb za obnovo nekdanjih bogatih staležev divjadi v naravno bogatih revirjih na prostranem Pohorju, na Dravskem polju in v Slovenskih goricah. Poglavitna naloga podružnice je bila skrb za lovišča in divjad. Ne smemo namreč pozabiti, da so bila po končani prvi svetovni vojni nekoč odlična lovišča na Štajerskem povsem opustošena. Peščica slovenskih naprednih lovcev je zato v Mariboru sklenila, da poskuša z ustanovitvijo podružnice krovne slovenske lovske organizacije na slovenskem Štajerskem razmere v loviščih postopoma izboljšati. Podružnica se je teh nalog lotila zavzeto in nadvse odgovorno in je v kratkem času povezala borne ostanke predvojnega lovskega članstva. Začetki niso bili preprosti, saj je ob ustanovitvi podružnica štela vsega 80 članov. A že leta 1932 se je število povzpelo na 800. Imela je štiri odseke, ki so dobro izpolnjevali svoje poslanstvo in povezovali slovenske lovce na lokalnih območjih. To je bilo velikega pomena predvsem na obmejnih predelih z republiko nemško Avstrijo (Sv. Lenart, Marenberg). Razpolagala je z bogato društveno strokovno in leposlovno knjižnico, organizirala je lovske dneve, strokovne tečaje, predavanja, skrbela je za lovsko-čuvajsko službo, organizirala kinološke prireditve in strelska tekmovanja. Že ob ustanovitvi so njeni ustanovitelji simbolično izpostavili tri tipične pokrajinske značilnosti štajerskih lovišč: žitorodno Dravsko polje, vinorodne Slovenske gorice in zeleno Pohorje. Kozjaka z bogatimi lovišči niso posebej omenjali. Dravsko polje je bil raj za lov na poljske jerebice, poljske zajce in fazane. Slovenske gorice niso imele tako bogatih lovišč, a so lovcem ponujale druge dobrine, ki so bile izredno uporabne in mikavne za »*zadnje pogone*«. Pohorje pa je slovelo po pestrih loviščih, v katerih so bili lovcem na voljo srnjad, gamsi in divji prašiči. Jelenjad takrat ni bila omembe vredna. Dodana vrednost pohorskih lovišč sta bila »*kraljevski*« divji petelin in »*krivorepi*« ruševac. Divjad si je na vseh območjih postopoma opomogla in ob deseti obletnici je vodstvo mariborske podružnice ponosno

⁷ Ibid. Že na samem začetku delovanja je podružnica organizirala strelska tekmovanja na vojaškem strelišču v Radvanju in lovsko-kinološke prireditve.

zapisalo še danes pomenljiv stavek: »Z ljubeznijo in budnim očesom čuva svoje lovsko bogastvo mariborska podružnica.«⁸



Fotografija 4: Lenarški odsek mariborske podružnice SLD je vodil dr. Milan Gorišek (sedi v sredini s psom), arhiv Marjana Toša.

V.

Zadnji predvojni občni zbor lovskega društva v Mariboru je bil 23. februarja 1941. Podružnica SLD oz. Lovsko društvo Maribor je delovalo vse do aprilске okupacije leta 1941, ko je bilo v skladu s sklepi nacističnih okupacijskih oblasti prepovedano delovanje vseh slovenskih društev, torej tudi lovskega. Njeno delovanje je bilo ukinjeno v skladu z navodili ukinitvenega komisarja za društva in organizacije na Sp. Štajerskem z odločbo z dne 5. maja 1941. V odločbi je med drugim navedba, da so bili takrat funkcionarji podružnice SLD Maribor: dr. Bogdan Pogačnik kot predsednik, Adolf Schaup kot tajnik in Raimund Boltavzer kot blagajnik. Priložen je tudi popis premoženja, iz katerega je razvidno, da je bilo ob ukinitvi v društveni blagajni 3259,32 dinarjev, na hranilni knjižici 2508,80 dinarjev in za 27.210 dinarjev hipotek. Skupaj je znašalo premoženje podružnice ob ukinitvi 37.794,82 jugoslovanskih dinarjev.⁹ Lovska društva so bila ukinjena v kontekstu ukinjanja strokovnih

⁸ Bogdan Pogačnik, Mariborska podružnica SLD, v: *Lovci ob petindvajsetletnici, 1907 – Slovensko lovsko društvo – 1932*, Ljubljana 1932.

⁹ Fragebogen (Vor Ausfüllung genau durchlesen), Ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Sp. Štajerskem, Ukinitveni spisi pod zap. šte. 2909 in reg. šte. 1176, Pokrajinski arhiv Maribor (PAM) in Jure Maček, Ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Sp. Štajerskem, Maribor 2004, 352.

zvez in organizacij (viničarjev, lesnih delavcev, rudarjev, trgovcev, obrtnikov različnih strok), društev starih vojakov, invalidov, tujsko-prometih in lovskih društev. Premoženje lovskih društev na Sp. Štajerskem je bilo predano gospodarski zbornici SüdMark – oddelek za obrt v Mariboru oz. lovski zvezi nemškega rajha v Berlinu.¹⁰ Nemški okupatorji so že leta 1941 med prvimi zavednimi Slovenci izgnali v Srbijo, Bosno in Hrvaško tudi nekaj vidnih lovskih funkcionarjev, med njimi sodnika Otmarja Cvirna, odvetnika dr. Milana Goriška, lovskega čuvaja Feliksa Ciuho in mnoge druge.

Prvi povojni občni zbor je bil 1. decembra 1945. Na njem je bil za predsednika izvoljen predvojni predsednik dr. Bogdan Pogačnik, a le za kratek čas. Po nastopu nove revolucionarne povojne oblasti se je kmalu sam umaknil in prepustil predsedniško funkcijo »*novim silam*«, ki so lovsko organizacijo na Štajerskem vodile v turbulentnih povojnih letih. K sreči je bilo med takratnimi vodilnimi lovci nekaj uglednih predvojnih lovcev, ki so kljub zahtevam oblasti sledili poglavitnim ciljem lovske organizacije v razmerah obubožane in razrušene domovine po končani drugi svetovni vojni. A mnogim ukrepom revolucionarne oblasti, tudi nagli kolektivizaciji in nacionalizaciji premoženja, se niso mogli upreti. Lovstvo je kmalu postalo del narodnega gospodarstva in je bilo podrejeno ciljem planskega gospodarstva. V loviščih je po vojni vladala velika zmeda, saj je bilo marsikaj povsem prepuščeno odločitvam takratnih nižjih oblasti, ki so jo na terenu predstavljali t. i. krajevni ljudski odbori (KLO). Lovske organizacije na terenu so v glavnem ostale na predvojni ravni, vse do prvih zakonskih rešitev, ki so se rojevale počasi in so slonele na novi socialistični zakonodaji oz. povojni družbeni ureditvi. »*Staro se je zrušilo, novega še nismo zgradili.*« Nosilci ljudske oblasti na terenu so zatrjevali, da se bodo razmere kmalu uredile in tedaj »*se bo lov odprl širokim ljudskim množicam in sistem dražb z žvenketom denarja bo šel za vedno v preteklost*«. Prve lovske zadruge (1945–1946) so bile rezultat začete kolektivizacije po sovjetskem vzoru in so trajale zelo kratek čas, saj niso dajale pričakovanih rezultatov. Zakupni sistem lova za novo socialistično (komunistično) oblast ni bil sprejemljiv, ker se je zavzemala za uvedbo regalnega sistema za vso državo in za prepustitev lova mestnim, občinskim in okrajnim LD, za uvedbo lovskih dovolilnic, za ustanovitev lovskega sklada ter rezervatnih (državnih) lovišč.¹¹

¹⁰ Ibid., 10 in Bekanntmachungen, št. 8. Premoženje ukinjenih društev na Sp. Štajerskem je bilo večinoma skromno, izjem so bila nekatera društva Sokol. Nacistične oblasti so najprej ukinile kulturna, politična in izobraževalna ter športna društva. Odredbo o ukinjenem komisarju za društva, organizacije in združenja na Sp. Štajerskem z dne 24. aprila 1941 je izdal šef civilne uprave dr. Sigfried Uiberreither (1908–1984).

¹¹ Leta 1948 so bila po sklepu vlade LR Slovenije ustanovljena gojitvena lovišča LRS. Konec leta 1960 pa so ustanovili zavode za gojitev divjadi (ZGD) in sicer: Triglav, Kozorog, Rog, Medved, Fazan, Jelen in Zavod za ribištvo. Poleg naštetih sta nastali še posebni gojitveni

Neposredno po vojni je bilo na podlagi Odloka o začasnem izvrševanju lova z lovnimi dovolilnicami mogoče loviti po vsem takratnem ozemlju Slovenije. Vendar se je že v naslednjem letu prvič zgodilo, da so posamezne skupnosti lovcev za izvajanje lova v loviščih, pa najsi bo v okrajnih zakupnih ali državnih loviščih gozdnih posestev, z Začasnim zakonom o lovu postale lovske družine (LD). In prav lovskim družinam – kot skupnostim lovcev – so po Začasnem zakonu o lovu s privolitvijo ministra za kmetijstvo in gozdarstvo na podlagi pisnih pogodb za dobo petih let oddajali lovišča v zakup izvršni odbori okrajnih ljudskih odborov (IO OLO) ali izvršni odbori mestnih ljudskih odborov (IO MLO). Po letu 1945 je mariborska območna zveza združevala tudi vse LD na Koroškem. Od leta 2001 pa deluje samostojna Koroška lovska zveza s sedežem v Dravogradu. Mariborska LZ je bila med pobudniki sodelovanja z zamejskimi lovci na avstrijskem Koroškem in je že leta 1964 navezala stike z novim Klubom prijateljev lova iz Celovca. Od takrat dalje z zamejskimi lovci sodelujejo na mnogih področjih in prirejajo vsakoletna srečanja. Sodelujejo tudi s slavonskimi lovci in njihovo organizacijo iz sosednje Hrvaške. Od leta 2015 ima LZ Maribor lastne in funkcionalne prostore na Tržaški cesti 56, kjer so uredili tudi sodobno multimedijsko učilnico.



Fotografija 5: Marjan Gselman, predsednik LZ Maribor, foto Marjan Toš.

Bogato tradicijo podružnice SLD Maribor celotno povojno obdobje nadaljuje zdajšnja Lovska zveza Maribor. Vodi jo predsednik **Marjan Gselman iz LD**

lovišči (GL) Pohorje in Prodi v Soški dolini. Vsa lovišča so bila pozneje povezana v Skupnosti organizacij združenega dela (OZD) za varstvo, gojitev divjadi, lov in ribolov (Ivan Nečemar, Skupnost OZD za varstvo, gojitev divjadi, lov in ribolov, v: Lovec LX., 294, Ljubljana 1977).

Pobrežje – Miklavž, njen podpredsednik pa je **Borut Mithans iz LD Janžev Vrh**. Člani Upravnega odbora so Ivan Žižek, LD Ruše, predsednik komisije za izobraževanje; Bojan Urbančič, LD Ruše, predsednik komisije za lovsko strelstvo; Franc Krivec, LD Sv. Jurij v Slovenskih goricah, predsednik komisije za lovska odlikovanja in priznanja; Drago Vešner, LD Rače, predsednik komisije za odnose z javnostmi in prireditve; Zdravko Brezovšek, LD Šmartno na Pohorju, predsednik komisije za lovsko kinologijo; Danilo Muršec, LD Dobrava v Slovenskih goricah, predsednik pravno-statutarne komisije; Tomo Kovačič, LD Poljčane, predsednik finančno-gospodarske komisije; Slavko Štiberc, LD Vurmat, predsednik komisije za lovsko Kulturo; Dušan Volmajer, LD Podvelka, predsednik komisije za lovni turizem; Rudi Majer, LD Šentilj in Damir Koblar, LD Kamnica. Nadzorni odbor LZ vodi dr. Marjan Toš iz LD Dobrava v Slovenskih goricah. Strokovni tajnik LZ Maribor je dipl. ing. Božidar Kunej, LD Oplotnica. LZ Maribor združuje in povezuje 45 LD z nekaj več kot 2100 člani in je največja območna lovska zveza v Sloveniji.

VI.

15. maja 1921 je bila ustanovljena Podružnica Slovenskega lovskega društva na Ptujju. Ta je v letih pred drugo svetovno vojno opravila tudi pomembno narodno-politično poslanstvo in se uveljavila kot trdna slovenska lovska postojanka. Iz ohranjene dokumentacije lahko povzamemo, da je pripravljajalni odbor za ustanovitev podružnice z **dr. Ludovikom (Ludvikom) Jenkom** na čelu pozval vse lovce in ljubitelje lova, da se udeležijo ustanovnega občnega zbora 15. maja 1921. leta v ptujskem Narodnem domu. Zborovalci so izvolili za načelnika ptujске podružnice zdravnika **dr. Ludvika Jenka**, za tajnika učitelja **Mirka Majcna** in za blagajnika davčnega upravitelja **Alberta Primca** s Ptujja. Ostali odborniki so bili graščak **Gvidon Pongrac** iz Trnove in ptujski odvetnik **dr. Franc (Franjo) Šalamun**, namestnika odvetnik **dr. Adam Ban** iz Ormoža in okrajni gozdar **Alojz Barle** s Ptujja, preglednika pa posestnik **Ivan Babusek** iz Krčevine in učitelj **Simon Kebler** iz Majšperka.¹²

Podružnica SLD Ptuj je prvič stopila pred javnost s tekmo ptičarjev 9. in 10. oktobra 1921, in sicer prvi dan v Podvincih, drugi dan pa na Bregu. Na uspeli tekmi je nastopilo 7 lovskih psov. Še preden so ustanovili podružnico, je dr. J. Lokar izjavil, da je njen okoliš lepa lovska postojanka in da bo s primernim poslovanjem lahko združila vse lovce okraja ter onemogočila

¹² Mag. Emilijan Trafela, *Zgodovina lovstva na ptujsko-ormoškem območju*, rokopis 2021, arhiv ZLD Ptuj-Ormož.

lovske tatvine in zatrla mrharstvo. Podružnica SLD Ptuj je na zboru sprejela program svojega dela. Po prvi svetovni vojni je ostalo veliko orožja, ki so si ga prisvojili krivolovci. Zato je bila glavna naloga podružnice onemogočiti divji lov. O ustanovitvi podružnice SLD na Ptuju je poročal tudi Lovec. Poročevalec je zapisal, da se je *»ustanovni občni zbor vršil ob jako lepi udeležbi. Osrednje društvo sta zastopala Janko Lokar in V. Tancič, ki sta poročala o sedanjem stanju slovenskega lovstva. Ker je ptujsko okrožje lepa lovska postojanka, upamo, da se posreči podružničnemu odboru s primernim postopanjem zediniti vse lovce svojega okraja in urediti lov v svojem okolišju v strogo lovskem smislu ter zatreti predvsem tatinsko svojat, a tudi vsako mrharstvo.«*¹³



Fotografija 6: Dr. Franjo Šalamun, gonilna sila ptujske podružnice SLD, arhiv ZLD Ptuj-Ormož.

Podružnica SLD Ptuj je prvič stopila pred javnost s tekmo ptičarjev 9. in 10. oktobra 1921, in sicer prvi dan v Podvincih, drugi dan pa na Bregu. Na uspeli tekmi je nastopilo 8 lovskih psov. Zanimiv je občni zbor, ki je bil 13. aprila 1924. Vodil ga je tedanji načelnik dr. Franjo Šalamun, dr. Ivan Lovrenčič pa je zastopal SLD. Na njem so sprejeli dva samostojna predloga, da v prihodnji lovni sezoni ni dovoljeno streljati nobene fazanke na območju podružnice in da je prepovedano streljati srne in mladička srnjaka. Sprejet je bil tudi predlog, naj odbor poskrbi, da politična oblast določi lovno dobo za srnjaka od 1. maja do 31. oktobra vsako leto. Dr. Lovrenčič je govoril o lovnih sistemih po raznih pokrajinah v naši državi, o pripravah na novi lovski zakon in o boju centrale, da ohrani za naše razmere zakupni sistem v naši državi. V kolikor pa

¹³ Lovec, VIII., Ljubljana, Ljubljana 1921, 193.

to ne bi bilo mogoče, pa naj se ohrani vsaj v tistih pokrajinah, ki bi se izrekle za ta sistem prostovoljno. Novi državni zakon bi moral biti potem le splošni okvirni zakon. Priporočili so, da naj vsi lovski zakupniki skrbijo za krmljenje divjadi v hudi zimi, preprečujejo odkup divjačine od nelovcev, in da naj strogo zasledujejo lovske tatove. V ta namen je določila centrala 5.000 din za nagrado orožnikom, ki bi se izkazali v tem pogledu kot posebno vestni in vztrajni. Sprejet je bil predlog, da morajo biti vsi zakupniki in pazniki člani SLD in da ne sme noben zakupnik povabiti gosta, če ni član SLD.



Fotografija 7: Lovec na grajskem dvorišču Ravno polje (arhiv Zgodovinskega oddelka Pokrajinskega muzeja Ptuj-Ormož).

Na 4. občnem zboru 30. maja 1926 so potrdili celoletni lovopust za srne in fazanke. Bistvene točke tega zbora so bile: zatiranje »škodljivcev«, ¹⁴ zastrupljanje vran in srak s fosforjevo emulzijo ter ureditev lovišč. Ugotovili so, da se lovišča oživljajo, da narašča stalež jerebic in fazanov in da se povečuje tudi stalež srnjadi. Sprejet je bil sklep, da ostane v veljavi prepoved streljanja fazank.

¹⁴ Uporabljena je terminologija takratnega časa (op. avt.).

Omejiti je treba odstrel srnjaka s podaljšanjem lovopusta od 1. novembra do zadnjega maja. V novo izvoljeni odbor so bili imenovani: dr. F. Šalamun kot predsednik, G. Pongrac kot podpredsednik in člani odbora: Fišer, Pirih, Šegula, Peček in Mazlu. Preglednika računov sta postala Snoj in Svetina. Zaupniki na podeželju so postali Čeh, Zelenko, Budigam, Glatz, Zupanič, dr. Ban in Vesenjak. Obsodili so ravnanje nekaterih zakupnikov, ki so prestrezali divjad na meji, ko je lovil sosed. Podružnica je skrbela tudi za stike z ostalim prebivalstvom. Tako je prirejela sestanke s predavanji in družabne večere.



Fotografija 8: Odborniki ptujske podružnice SLD 1932, arhiv revije Lovec.

Prvi lovski ples je bil 18. maja 1927. Postal je tradicionalna prireditev vse do začetka druge svetovne vojne. Iz izvlečka zapisnika 7. občnega zбора z dne 19. marca 1931 je razvidno, da je imela podružnica v minulem letu 8 rednih sej in 4 sestanke. Podružnica je sodelovala na vseh sejah SLD v Ljubljani. Na občnem zboru so tudi ustanovili prosvetni odsek, ki naj bi prirejal lovske dneve, sestanke in tedenska srečanja lovcev strelcev z zračno puško. Tako so se shajali vsak četrtek v Švicariji (Ljudski vrt), pozneje pa pri Zupančiču, Belem križu in pri Žilavcu. Večkrat so imeli družabne sestanke, predavanja, prirejali pa so tudi izlete. Na družabne prireditve so imeli prost vstop vsi organizirani lovci in njihovi prijatelji. Do druge svetovne vojne so imeli nekaj let provizorično strelišče na umetne golobe. Lovsko razstavo je priredila podružnica leta 1935.

Odrpta je bila od 18. 10. do 6. 11. Poleg uglednih oseb so si jo ogledale mnoge šole, veliko meščanov in okoličanov. Razstava je bila za tedanje razmere lepo urejena in poučna. S tem si je podružnica pridobila med širšim krogom prebivalstva priznanje in ugled. Skoraj vsako leto je priredila tudi razne tekme in preglede ptičarjev. V 27. letniku Lovca leta 1940 opozarja podružnica SLD na bodoče dražbe lovišč in na dolžnosti dotedanjih zakupnikov, da morajo oskrbovati in hraniti divjad do konca zakupne dobe, to je do 31. marca 1941.¹⁵

Med drugo svetovno vojno so nemške okupacijske oblasti delovanje ptujске podružnice SLD prepovedale, zaplenile so vse njeno premoženje in zaprle mnoge narodno zavedne slovenske lovce. Po drugi svetovni vojni je bilo njeno delovanje takoj obnovljeno.



Fotografija 9: Ptujске lovske legende, v sredini predsednik ptujsko-ormoške ZLD dr. Srečko F. Krobe, levo častni predsednik mag. Emilijan Trafela in desno dolgoletni strokovni tajnik ZLD Mirko Obran, foto Marjan Toš.

Danes je Zveza lovskih družin (ZLD) Ptuj – Ormož, ki nadaljuje tradicijo organiziranega slovenskega lovstva na ptujsko-ormoškem območju, ena od območnih lovskih zvez v Sloveniji, ki povezuje 24 lovskih družin (LD) z območja Ptuja in Ormoža in ima 1009 članov. Vodi jo predsednik **dr. Srečko F. Krobe**, njen častni predsednik pa je **mag. Emilijan Trafela**. Ta je ob jubileju med drugim dejal, da je *»vesel, da mi je ob podpori lokalne skupnosti in nekaterih poslancev v DZ iz našega območja uspelo vnesti in ohraniti ptujsko-ormoško lovsko upravljavsko območje. S tem se ohranja letos že 100-letna tradicija ptujsko-ormoškega lovstva oziroma ptujsko-ormoške zveze lovskih družin.* Ptujski in ormoški lovci so na stoletno tradicijo izjemno ponosni. Stoletnica kljub pandemiji ni šla mimo njih, saj so pripravili zborovanje v Kidričevem in izdali zajetni zbornik prispevkov o zgodovini lovske organizacije, lovske kinologije,

¹⁵ Arhiv ZLD Ptuj-Ormož in Mag. Emilijan Trafela, *Zgodovina lovstva na ptujsko-ormoškem območju*, rokopis 2021.

strelstva in lovske kulture na območju današnje ZLD Ptuj Ormož.¹⁶ Kot je ob tej priložnosti zapisal predsednik ZLD Ptuj – Ormož dr. Srečko F. Krobe, »zgodovina v obdobju stotih let zajema le nekatere pomembne stvari, nekaterih niti ne omenja, drugim sploh ne daje večjega poudarka. Daljše kot je to obdobje, več je izgubljenih malenkosti, ki pa so za še živeče lahko zelo pomembne. Zato so pisci takšnih zbornikov zmeraj v dilemi. Sprašujejo se, kaj je in kaj ni pomembno? In tukaj velikokrat grešimo, vedno ne izberemo pomembnih stvari, mogoče tudi zaradi tega, ker jih takrat, ko so se zgodile, nismo dali prave vrednosti ali pa se je njihova vrednost pokazala ali pa se bo, šele čez čas. Naša zveza je preživela kar nekaj različnih sistemov, sodelovala pri snovanju vedno novejših, sodobnejših lovske zakonodaje. Bili smo in smo še tisti, ki zmeraj naredimo korak naprej. Za nas takšni koraki niso »korak v neznano« ampak vemo kam stopamo, čeprav so nas in nas še, ob vseh spremembah nekoliko »čudno gledajo«. Tako je bilo tudi v letu 2020, ko smo spreminjali način dela, miselnost in pristop k usposabljanju zaradi omejitev COVID-19. Slednje je sicer bilo prav na vstopu v našo stoletnico delovanja. Mogoče je bilo videti in zdelo se nam je, da gre zgolj za naključje. Pa ni bilo tako. Gre za pomembno sporočilo tako notranji kot zunanji javnosti, da smo med tvorci napredka.«¹⁷ V okviru praznovanja stoletnic so praznovali tudi ptujski in mariborski lovski rogisti, ptujski 30-letnico in mariborski 10-letnico delovanja.

VIRI IN LITERATURA

Arhivsko gradivo LZ Maribor (ur. Božidar Kunej), Maribor.

Arhivsko gradivo ZLD Ptuj – Ormož (ur. Milan Masten in Mirko Obran), Ptuj.

Arhiv Republike Slovenije, Društvena pravila, 259, 2725.

Arhiv revije Lovec, Ljubljana.

Reinhart Bachofen von Echt – Wilhelm Hoffer, *Geschichte der Steirischen Jagdgebiete*. Graz 1928.

Romana Erhatic Širnik, *Lov in lovci skozi čas*. Ljubljana 2004.

Ignacij Fludernik, Lovstvo v mariborski okolici, v: *Kronika*, št. 4, Ljubljana 1934, 313–316.

Krajevni leksikon Dravske banovine. Ljubljana 1937.

Tone Kropušek – Vojko Podgornik, ZLD Maribor, v: *Lovec*, Ljubljana 1977, št. 10, 275.

Jure Maček, *Ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Spodnjem Štajerskem*. Maribor: Pokrajinski arhiv, 2004.

¹⁶ Doc. dr. Srečko F. Krobe, 15. 5. 2021, izjava.

¹⁷ Doc. dr. Srečko F. Krobe, Zborniku na pot, v: *Stoletnica lovstva na ptujsko-ormoškem*, zbornik (ur. Srečko Feliks Krobe in Marjan Toš), Ptuj 2021, 5.

Bogdan Pogačnik, *Podružnica SLD Maribor, v: Lovec ob petindvajsetletnici*. Slovensko lovsko društvo, Ljubljana 1932, 27–28.

Stoletnica lovstva na ptujsko-ormoškem, zbornik. Ur. Srečko Feliks Kroppe in Marjan Toš. Ptuj 2021.

Marjan Toš, *Sto let v kraljestvu Zlatoroga*. Ljubljana 2007.

Emilijan Trafela, *Kdor ne goji, naj ne lovi*. Rokopis, osebni arhiv. Ptuj 2020

Zgodovina lovstva na mariborskem območju, zbornik (ur. Marjan Toš), Maribor 2016.

CENTENNIAL OF ORGANISED SLOVENE HUNTING IN THE MARIBOR AND PTUJ-ORMOŽ AREAS

Summary

In 1907, the Slovene Hunting Club (Slovenski lovski klob – SLK) was founded in Ljubljana, which was renamed the Slovene Hunting Association (Slovensko lovsko društvo – SLD) in 1909. Some Styrian Slovene nationalists also took part in its establishment, and also became members of the senior leadership of the newly formed Slovene hunting organisation. Slovene Hunting Association's activities were interrupted by the First World War, after which it restarted its activities and even took the initiative in the field of hunting in the newly formed Yugoslav state – the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, later the Kingdom of Yugoslavia. Growing membership in the years after the First World War resulted in the need to establish branches of the Slovene Hunting Society based in regions that started forming in 1921 in Ljubljana, Maribor, Ptuj and Radovljica, in 1923 in Celje and in 1924 in Murska Sobota. In 1921, the Slovene Hunting Association adopted several amendments to its Rules, which made it possible to establish branches. Establishment of new branches required the consent of the Central Committee of the Slovene Hunting Association, which also determined the operating region of each branch. Among the branches of the Slovene Hunting Association, the Maribor and Ptuj branches played an important role, as they pioneered organised hunting in this area of Styria a hundred years ago. Both branches, particularly the Maribor branch, also had an important national and political mission, and above all took care of the restoration of impoverished hunting grounds after the First World War on Pohorje, Kozjak, Dravsko polje and Slovenske gorice. Both branches of the Slovene Hunting Association become firm pillars of Slovene hunting. The century-old tradition is preserved by the current Hunting Association of Maribor and the Association of Hunting Families Ptuj-Ormož.

JAHRHUNDERTFEIER DER ORGANISIERTEN SLOWENISCHEN JAGD IN DEN GEBIETEN MARIBOR UND PTUJ-ORMOŽ

Zusammenfassung

1907 wurde in Ljubljana der Slowenische Jagdclub (SLK) gegründet, der 1909 in Slowenischer Jagdverband (SLD) umbenannt wurde. An der Gründung beteiligten sich auch einige steirische slowenische nationalbewusste Menschen, die auch Mitglieder der neuen Führung der neu gegründeten slowenischen Jagdorganisation wurden. Ihr Betrieb wurde durch den Ersten Weltkrieg unterbrochen, woraufhin SLD wieder aktiv wurde und sogar die Initiative im Bereich der Jagd im neu gegründeten jugoslawischen Staat - dem

Königreich SHS, später Königreich Jugoslawien - ergriff. Der Mitgliederzuwachs in den Jahren nach dem Ersten Weltkrieg führte dazu, dass seit 1921 in Ljubljana, Maribor, Ptuj und Radovljica, 1923 in Celje und 1924 in Murska Sobota Zweigniederlassungen gegründet wurden. 1921 verabschiedete SLD mehrere Regeländerungen, die die Gründung von Zweigniederlassungen ermöglichten. Ihre Einrichtung erforderte die Zustimmung des SLD-Zentralkomitees, das auch die Arbeitsumgebung jeder Zweigniederlassung festlegte. Unter den SLD-Zweigniederlassungen spielten die Zweigniederlassungen Maribor und Ptuj eine wichtige Rolle, die in diesem Gebiet der Steiermark vor hundert Jahren die Furche im Bereich der organisierten Jagd pflügten. Beide Zweigniederlassungen, insbesondere die in Maribor, spielten auch eine wichtige nationale und politische Aufgabe und kümmerten sich vor allem um den Wiederaufbau verarmter Jagdgebiete nach dem Ersten Weltkrieg in Pohorje, Kozjak, Dravsko polje und Slovenske gorice. Beide Zweigniederlassungen der SLD sind zu festen Säulen der slowenischen Jagd geworden. Die jahrhundertealte Tradition wird vom heutigen Jagdverband Maribor und dem Jagdfamilienverband Ptuj-Ormož bewahrt.